

Što je čłowjek hódny?

Kelko je čłowjek hódny? Na tute prašenje su wšelake wotmołwy móžne. Tak na přikład čitach jónu, zo je něchtón wuličil, kelko su kosće, włosy a organy čłowjeka hódne. Njewěm wjac dokładnje, kelko je so při tym wuličilo, ale dopominam so, zo bě to mało. Čłowjek po

tutym ličenju ničo hódny njeje!

Druzy zaso měnja, zo je čłowjek telko hódny kaž jeho džěłowa móc. Tehodla tež druhdy chory abo kipry čłowjek praji, zo k ničemu wjac hódny njeje, dokelž wjac džělać njemóže.

Za čas Jezusa so njewólni-

Žohnowane swjatki

přeje Wam

Waša

redakcija Pomhaj Bóh

cy woprawdže po swojej džěłowej mocy posudžowachu. Hdyž so njewólnik předa, potom so za młodeho a stro-

weho muža wjac žadaše hač za staršeho a kipeho. Ja-poštoł Pawoł na to nawjaza, hdyž pisa:

„Wy sće droho wukupjeni; njebudźće wotročcy čłowjekow.“ (1. Kor. 7,23)

Potajkim smy my wukupjeni, a to přez Chrystusa. Wón je za to wjele plaćil – sebjě sameho! Telko smy Bohu hódni, zo je swojeho syna za nas do smjerće dał, zo by nas wukupil z wotročstwa hrěcha. Nětko je Chrystus naš Knjez, kotremuž słušamy a słužimy. Ale to njeje nowe njewólnistwo, dokelž naš Knjez nas lubuje.

Chrystus je nas wumóžil z mocy zležo. To wšitkim plaći, kiž so jemu dowěrjeja. To plaći nam, ale tež druhim. Bóh tutu móžnosć wšitkim poskića.

Ale wažimy sebi tutón wulki dar našeho Boha prawje? Jeli nic, potom wot Chrystusa wotpadnjemy. Potom nam jeho wulki skutk nje-pomha. Potom podamy so zaso do njewólnistwa hrěcha.

„Wy sće droho wukupjeni; njebudźće wotročcy čłowjekow.“

Tute bibliske hrono nam praji: Bóh sam so k nam na puć poda. My smy jemu to hódni.

To nam dawa nowu zmužitost. Ale pokazuje so to tež w našim žiwjenju, zo ma Bóh pola nas přenje słowo?

S. Albert

SERBSKÍ · CYRKWINSKÍ · DŽEŇ

8. a 9. julija w Minakalskej wosadže

„Mudreho wučba je žiwe źórło“ (Přistowa 13,14)

SOBOTU, 8. JULIJA

14.00 hodź. zahajenje cyrkwinskeho dnja w cyrkwi

14.30 hodź. kofejowa přestawka

15.00 hodź. přednošk knjeza Jana Barta (Pančicy):

„WITAJ – wozrodženje serbsčiny a prašenje dwurěčnosće“

NJEDŽELU, 9. JULIJA

10.00 hodź. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, předuje sup. Albert (Budyšin), zdobom kemše za džěci

11.30 hodź. postrowy našich hosći

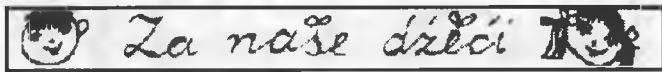
12.00 hodź. wobjed w Minakalskim hosćencu

13.00 hodź. připołdniša přestawka z ludowymi spěwami a krótkimi přinoškami

14.30 hodź. kónčna zhromadźizna w cyrkwi z kulturnej brigadu Serbskeho gymnazija z Budyšina

16.00 hodź. zakónčenje cyrkwinskeho dnja

Wšitkich Serbow lubje na cyrkwinski džen prosymy.

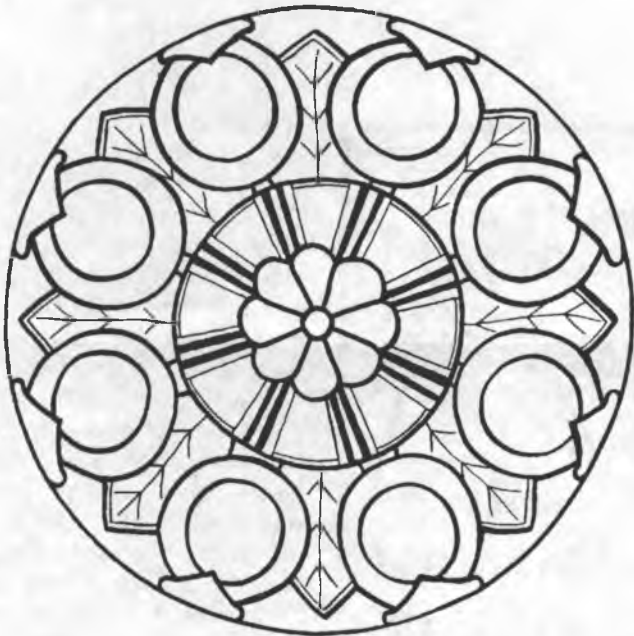

Swjatki – narodniny cyrkwyje

Swjatki su swjedzeń Swjateho ducha. Němsce rěka swjedzeń „Pfungsten“, štož je z grjekskeho slowa „pentekoste“ wotwodžene a woznamjenja pjećdzesat.

Pjećdzesat dnjow po jutrach dopominamy so na přních křesćanow w Jerusalemj: Přeceljo Jezusa swječachu zhromadnje swjedzeń, jako nadobo wichor dom napjelni. Čujachu Božu moc – Swjateho ducha. Započachu we wšelakich rěčach wo Bohu a wo Jezusu rěčeć. Čłowjekoj z mnohich krajow rozumjachu nětko powěsć wo Jezusu a předowachu ju po Aziji, Europje a pozdžišo po cyłym swěće.

Tohodla prajimy džensa, zo su swjatki narodniny cyrkwyje.
G. Gruhlowa

Předstajće sej, zo je tutón mandala cyrkwinske wokno. Wumolujće jón w najpisańšich barbách.

Próstwa džěsća

Daj, Božo, zo by maćerka
stajnje strowa wostała!
Daj, zo nank naš w zawodže
dołho džělać móže šće!
Wuja, ćetu, wowku, džěda,
wšitkich škitaj ludzi swěta!
Wšu swoju lubosć džěsćowsku
Tebi za to darić chcu!
Amen

Jandytar Hajnk-Förster, 1999

Změny pola Serbskeje superintendentury

Serbska superintendentura je hač dotal sekretarku měla, kotraž je k 50 procentam přistajena była. W juliju zašeho lěta je wona na wuměnk šla. Krajnocyrkwinski zarjad je nětko našej próstwje wotpowědował, zaso někoho přistajić směć, a to zaso k 50 procentam. Při tym njeje jenož na džělo sekretarki myslene, ale tež na džělo z džěćimi a młodostnymi. Za to su wězo wosebite wuměnenja trěbne. Nimo wobknježenja serbskeje rěče je to wukublanje za podawanje nabožiny a přislušnosć k ewangelskej cyrkwi.

Jelizo so něchtó za tute džělo zajimuje, njech so pola Serbskeje superintendentury wo nadrobnosćach informuje.
S. Albert

Jutrownej postrowaj

Radostne jutrowne swjate dny přeje

Rafał Wiemann z Poznanja

Wulce waženy Serbski superintendento, zo je naš Knjěz z rowa stanył – k tutej składnosći sćełemy naše nanajwutrobnije přeća: „Wjesole jutry“ a Bože žohnowanje

Ludmiła Gajczewska,

Pólsko-serbske towarstwo we Wrocławju

Na Gerharda Wirtha spominali

W tu- a wukarju spominachu přeceljo na njeboh Serbskeho superintendenta. Pólski ewangelski časopis „Słowo i Myśl“ č. 3/4 wozjewi wo nim nastawk z pjera prof. Krzystofa Mazurskeho z Wrocławja. W Praze wuchadźacy časopis „Česko-lužický věstník“ počesći njeboheho w apylskim wudaću z přinoškom dołholětneho přecela Serbow a stajneho wopytowarja Serbskich cyrkwinskih dnjow, fararja Miroslava Hloušeka. Maćica Serbska spominaše na swojej hłownej zhromadźiznje sobotu po jutrach w Budyšinje tohorunja na swojeho čestneho sobustawa G. Wirtha kaž tež na člonow H. Jahna z Dešna a spisowacela J. Wornarja z Noweje Wjeski.
T.M.

Zarjadowanja na česć

Měrcina Nowaka-Njehornského

14.5. do 29.10. wosebita wustajeńca w Serbskim muzeju
8.6. w 19.00 hodź. knižna premjera wubraných spisow w Smolerjec kniharni

13.6. w 16.00 hodź. počesćenje při rowje w Hrodzišću a w 16.45 hodź. při domje w Njehornju

16.6. sympozij w Serbskim domje

Na Zjězd Serbow do Slepoho

Wot 28. junija do 2. julija swjeći so w Slepom wulki serbski swjedzeń. Bohaty program je přihotowany. Mjěz druhim budže:

28.6. w 19.30 hodź. přednošk wo wuznamnych fararjach Slepjanskeje wosady (na farje)

1.7. w 12.30 hodź. ekumeniski serbski nyšpor

2.7. w 9.00 hodź. dwurěčna Boža služba

Wo dalšim programje zhoniće ze serbskich medijow. Wšitcy su wutrobnje přeprošeni.

Měrcin Nowak-Njehorński jako wosadny

W tutych dnjach spominamy na 100. narodniny a 10. posmjertniny wumělca a spisowacela Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Wo nim je so hižo wjele pisało, ale wo jeho poměrje k cyrkwi je dotal mało znate. Wěmy, zo je wón – štož bě tehdy wulke wuwzace na serbskich wsach – njekřceny wotrostl. Ze sobušulěrjemi je w poslednimaj šulskimaj lětomaj chodzil na pačerje pola fararja Mrózaka

Dopominam so hišće derje na Neumannec-Nowakec a sym tež husćišo pola nich na wopyće był. Neumannec nan bě dziwny čłowjek. Přiwisowaše drje někajkej sekće, kotraž wučese, zo budže kónc swěta potom, hdyž so Wolijowa hora rozpači. Tuteho mjenjenja pak jeho džěci njeběchu. Neumannec nan bě swoje džowki wukřćić dał, syna pak nic. Tutón da so 1937 wot fararja Křižana w Klukšu wukřćić. Soře Měrcina Nowaka wušiwašej za Hrodzišćansku wosadu nowe wodžěca za wołtar ze serbskimi motiwami, při čimž je jeju bjezdweła bratr poradžował. Wužiwašej za to z ruku tkany rubjany plat, kotryž bě wosadže darila swójba přesydlencow z Galiciskeje. Za čas mojeho předchadnika fararja Krawca je drje wón lědma kemši chodzil. Za mój čas pak wopytowaše cyle prawidlownje serbske Bože služby. Po tym je rady ze mnu bjesadował wo řečnych drobnosćach, kotrež jako rodzeny Němc tak dokladnje njeznajach. Přez to sym wot njeho – nimo swojeho wučerja Michała Nawki – wjele nawuknył. Swoje přiwobroćenje k cyrkwi je – kaž wěsće wěm – z tym wopodstatnił, zo wšak je nětko, hdyž sym Hrodzišćanski farar, jeho pohrjeb w serbskej řeči zawěsćeny.

Dopominam so džensa hišće rady na Neumannec-Nowakec swójbu a wosebje na jubilara. Přewšo rady wobhladuju sej jeho knihi, w kotrychž namaka so tež po mjenjenju profesionalnych ludowědnikow njewšednje wjele swójskeho a charakteristických wosebitosćow.

*dr. Wolfgang Rudolph
w Hrodzišću 1955 – 1960*

Měrcin Nowak wopytowaše kóždy serbsku Božu službu w swojej wosadnej cyrkwi w Hrodzišću. Při tym měješe swoje městno na lubi, hdžež husto jako jenički sedžeše. Dopominam so, zo jónu k hodam njeběch serbsku Božu službu postajil – čehodla nic, to wjac njewěm. Na to mje Měrcin Nowak zazwoni a mi praji, zo je to přeni raz, zo njemóže k hodam kemši přińć, dokelž žane serbske kemše w Hrodzišću njejsu. Někak sym potom tola serbske kemše zasunyl – a Měrcin Nowak tu běše. To drje wo jeho křescanskim a serbskim duchu swědči.

Druhdy sym jeho tež w Njehornju wopytał. Potom mi swoje žadne rostliny w zahrodže pokaza a tež swoje wobrazy, kotrež běše runje dokónčil. Tak sym někotre razy wobraz, kotryž Měrcin Nowak swojej mandželskej k hodam dari, prjedy wohladal hač jeho žona. Wězo smój tež wo tym abo tamnym řečaloj, wo Serbstwje, wo politice a wo cyrkwinskih naležnosćach. Ale wo tym so njehodži tu ničo pisać.

*Siegfried Albert
w Hrodzišću 1962 – 1981*

Kóždy měsac zetkach so z nim na serbskich kemšach. Wón by ze swojej mandželskej Martu sedžal na lubi, hdžež běchu něhdy Njehornscy mužoj sydali. Na němske kemše wobaj njehodžeštaj.

Srjedu mējach pačersku wučbu w Bětej Horje. Na dompuću hdys a hdys pola Nowakec pozastach. Klinkot zwona při durjach do ateljeja mje přizjewi. Mandželska přinjese šalku čaja a kocor Kifko sydny so na kachle. Serbski moler mi powědaše ze swo-

w Hrodzišću. Dokelž pak njebě křceny, njebu tež konfirměrowany. Do cyrkwy zastupil je 1. januara 1937. Tehdy da so wón wot něhdyšeho předsydy Domowiny, fararja Jana Křižana, w Klukšu wukřćić – serbsce wězo. Z toho časa bě wón hač do swojeje smjerće sobustaw Hrodzišćanskeje wosady. Tři něhdyši Hrodzišćanscy fararjo rozprawjeja, kak su jeho dožiwili jako wosadneho:

Měrcin Nowak-Njehorński z mandželskej Martu.

Foto: SKA

jich dopomnjenkow a rozprawješe, što bě čital w najnowšej „Literaturnej gazeće“. Husto spominaše na Hrodzišćanskich fararjow. Z fararjom Mrózakom bě jeho nan wšelake rozestajenja měł, tak zo do Hrodzišća kemši njehodžeše, ale doma swójbných wokoło harmonija k priwatnym kemšam hromadžeše. Zo by w domje tež někajki wołtarny wobraz był, dyrbeje Měrcin Nowak Chrystusa molować po přikładže danskeho řezbarja Thorvaldsena. Nan pak mjenje, zo maja wobrysy figurow čornu kromu měć, snadž po přikładže wołojowych wobrazow w cyrkwinskih woknach, a tak nan wosobinsce Chrystusa z čornymi smuhami a kromami wobda. Měrcin Nowak chcyše za mój čas tutón wobraz wosadže darić za našu wosadnu žurlu, tola wobraz Chrystusa zdaše so mi trochu struchły. Na fararja Krawca so Měrcin Nowak tohodla rady dopominaše, dokelž bě přečiwo nacistiskej wójnje předował a bě dla toho do jastwa dyrbał. Z fararjom Rudolphom,

kotryž bě do studija teologije zahrodnik był, so rady wo žadnych kwětkach rozmołwješe.

Hnydom na spočatku swojeho skutkowanja w Hrodzišću mje Měrcin Nowak kritizowaše. Wosada wobnowješe runje murju wokoło kěrčowa, kotraž bě spada-

na a wobrosćena z najwšelakorišimi rostlinami. Jemu so scyła njelubješe, zo bě so wšo zelene zhubilo a zo bě murja nětko wobmjatana. Lěpje by po jeho mjenjenju bylo, hdy by wšo při starym wostało abo hdy bychy so jenož swobodne městna wobnowili.

Druhdy so Měrcin Nowak wuskorži, zo sej Njehornscy jeho džěto njewaža. Jednomu burej bě w hubjenych lětach wobraz jeho statoka namolował. Hdyž jeho po lětach wopyta, namaka swój wobraz na kamorje ležo, w samsnej nowinje zawobaleny, kaž bě wón jón jemu wotedał. Na to sej Měrcin Nowak wobraz zaso sobu domoj wza. Po wójnje bě sej jenička žona z Njehornja wobraz pola njeho skazała, a Měrcinej Nowakej zdaše so typiske, zo pochadžeše wona ze Šleziskeje. Jemu so w tym zeńdže po Jezusowych słowach, zo profeta w domiznje česće nima. A tola je so wón wo to postarał, zo je wjes Njehorń džensa po cyłych Serbach znata.

*Jan Malink
w Hrodzišću 1983 – 1994*

Serbski organist wožiwi zynki zaštosće

Srjedu, 22. měrca, mějachu Serbja w Texasu wosebite dožiwnjenje. Tomaš Žur, organist při katedrali swj. Jadwigi w Berlinje, zahra koncert na historiskich, sto lět starych piščelach w Serbinje. Cyrkej a wšitke łubje běchu napjelnjene z 250 wopytowarjemi, wjetšina z nich bě serbskeho pochada. Wobswětleny bě wječorny koncert z elektrifikowanymi kerozinowymi lampami z 19. lětstotka.

Zahrate twórby připowědźi Tomaš Žur w serbskej a němskej rěči. Wša cyrkej šumješe, hdyž poskići twórby Bacha. Najwjetši zajim mjez publikumom zbudźichu tři kěrluše Jana Kiliana, na ko-

Tomaš Žur při piščelach w Serbinje

Foto: priwatne

trež zahra swójske improwizacije. Kilian bě přeni farar Serbina, do toho bě duchowny we Łužicy był. Wjetšina přítomnych tute kěrluše hišće ženje słyšała njebě.

Organist wjeseleše so nad wulkim wot hłosom mjez wopytowarjemi. „Jedyn muž“, praji Žur, „nareča mje serbsce, mnozy rěčachu němsce

ze mnu a jedyn znaješ samo mojeho wuja. Čujach so kaž doma. Mějach začišć, zo su ludžo přewšo džakowni za to, zo smědža tutu hudźbu słyšeć a so ze mnu zetkać.“

Koncertnu turneju je zarjadowała Concordia-universita w Austinje. Dr. Free-se, nawodnica piščelowych studijow na tutej uniwersice, wumělstwo Tomaša Žura wysoko hódnoćeše: „Mamy wuběrných organistow w Americe, ale Žur hraje z duchom, dušu a čěłom na tajke wašnje, zo nas wšitkich inspirěruje. Wot jeho interpretacije móžemy wšitcy wuknyć.“

Ameriski publikum so nadźija, zo móže serbskeho wuměłca bórže zaso słyšeć.

David Zersen

Zbožowne zetkanje

Hdyž zhonich, zo směm w Texasu rjad piščelowych koncertow wuhotować, běch zbožowny. Dr. David Zersen, prezident Concordia-university w Austinje, kotruž su potomnicy pod fararjom Kilianom w 19. lětstotku wupućowaných Serbow začožili a kotraž je mjeztym sobustaw Domowiny, mje přeprosy na dwaj koncertaj do Houstona, dwaj do Austina a na jedyn koncert do Serbina.

W Houstonje a Serbinje zetkach mnohich znatych mojeje čety a mojeho wuja Kaltšmita, w Serbinje samo porěčach z jednym mužom něšto serbsce. Tam, krótko do wječorných kemšow, zahrach mjez druhim někotre kěrluše, skomponowane wot fararja Jana Kiliana.

Wosebje jimało je mje zetkanje na dnju mojeho poslednjeho koncerta w Austinje. Před koncertom přińdže ke mni muž: „Dobry wječor, ja sym pastor Hohla a ty sy Tomaš Žur.“

Ja: „Haj, dobry wječor.“

Pastor Hohla: „Ja sym tu

žiwý, wuměnkár, ja rěču serbsce – znaješ Trudlu Malinkowu?„

Ja: „Haj, derje, a tež Jana, jeje muža, wón je tachantski ewangelski farar w Budyšinje, mój kuzenk.“

P. H.: „Ně, tajke něšto!“

Ja: „Haj, jeho a moja mać stej dwójnikaj.“

P. H.: „Tajki rjany připad. Ja znaju cyłu Malinkec swójbny, ja sym tam był, z nimi bydlił a smy zhromadnje spěwali a so modlili. A džensa po twójim koncerće chcu ja z tobu jedyn serbski kěrluš spěwać.“

Ja: „Haj, rady, to so wjeselu.“

Pastor Hohla měješe ze sobu serbske spěwarske. Po koncerće wón přińdže na piščelowu łubju a spěwaše: „Wotuće, was truba woła ...“ Ja mějach cyłe piščele zwućahane a wón z tajkim spěwaše, zo běch cyle hnuty a moja towarška Roswitha, kiž mje na mojej jězbje přewodžeše, praješe, zo je ju to jara wobkuzła. Tutón muž

je zbožowny čłowjek, dokelž

je stajnje z Bohom, z kěrlušemi połnymi dobroh ducha a dycha – kaž wulke piščele. Hdyž jemu žortniwje prajach: „Wodajće, ja sym jenož katolski“, so wobaj smějachmoj a wón praji: „To je tola našom Bóh tom Knjezej wšojedně a mi tež.“

Njejsym žadyn rěčespytnik, ale je tola jara nadpadne,

zo je serbska rěč wěste słowa tak derje tworila, zo pokazuja na wulke a wažne zwiski: Zbožo njeje bjez Boha, duša a dychanje njeje bjez stwořičela a spěwanje je šum duše a ducha a to wozboži. Sym džakowny, zo sym w Texasu tajkeho spěwarja před Knjezom zeznał.

Tomaš Žur

Njeznata duchowna hudźba

Pod tutym titulom je nje dawno w Praze wušła CD ze serbskeje hudźby. Chór ewangelskeje wosady w Praze-Dejvicach „Naši pěvci“ spěwa wot K. A. Kocora „Knježe, ty sy moja móc“, „Tón

Knjez je mój pastyr“ a „Božo, budź mi hnadny“, wot Bj. Krawca „Wótče naš“ a dalšu kompoziciju němskeho komponista C. F. Pohla. Knjeni Lydija Härtelová-Henycheč, přichodna džowka přečela Serbow knjeza Hanuša Härtela z Chřijska, nawjeduje chór a je tež wudaće CD wobstarata. CD

je připožena brošurka w českej, serbskej a němskej rěči.

Štóź chcył sej CD kupić, njech so wobroći na Smolerjec kniharnju w Budyšinje abo na mnje. *Měrcin Wirth*

Bjez njeźele bychu dny byli jenož wšědne ...

Tole čitajo we wuwisnym kašćiku před cyrkwju Jezusa Chrystusa w Zadźěle (Zodel) sym sej zaso jónu wuwědomiła, kajka wěrnosc w tutych krótkich słowach tči. Po tydźenju džěla a napinanja a druhdy tež wušparanjow a mjerzanja žadatej ćělo a duša za wotpočnjenjom a wotstawkom wot wšědneho dnja.

Jedna tajka składnosć k nutřkownemu wočerstwjenju běše jězba ze Serbskim busom na njeźěli Jubilate (14.5.), štož bě lětsa zdobom džeń mačerjow. Jedynatřicećo wulětnikarjo podachu so z přećelnym šoferom Radworskeho Šmitec wozydłownistwa z Budyšina do sewjerowuchodnych stron serbskeho a něhdy serbskeho kraja.

Při najrjeńšim wjedrje podachmy so nimo Budyskeho spjateho jězora, kiž je tu-

Wotpočink w Rěčicach

chwilu nimale bjez wody, do Plusnikec, hdžež přidruži so nam knjez Měrcin Šenk, wuběrný znajer našeje lužiskeje domizny, jeje zwěriny a žadnych rostlin. W Malešecach skedźbni nas wón na murju kěrchow, hdžež budže so na Bože spěće znowa tafla ze serbskim napismom připrawić. Podobne přeće wupraji Měrcin Šenk potom před šulu w Stróži, hdžež nosy šulski muzej mjeno Korle Awgusta Kocora. Serbske napismo, kiž je něhdy zachod do šule pyšilo, je so pozdžišo zničilo.

Wulětnikarjo w Rěčicach

Foće: M. Wirth

W Stróži z busa wulězechmy. Měrcin Šenk poka- za nam burski statok, kiž słuša do biosferoweho regiona, a wjedžeše nas potom po wučbnej šćežce do džěla tutoho wulkeho hornjołužiskeho rezerwata. Zhonichmy, zo su w rezerwaće štyri škitne cony za zwěrjata a rostliny; do přenjeje z nich nichtó přistup nima, zo njebychu so přede- wšěm žadne ptački mylili. Zhonichmy serbske mjena mnohich wódnych ptakow, slyšachmy zajimawostki wo jich žiwjenskim wašnju, zeznachmy so z mnohimi družinami štomow a rostlinow. W přichodže je planowane w rezerwaće ratarstwo po biologiskich zasadach spěchowac. Rady bychmy hišće dlěje w tutej krasnej přirodže přebywali a so na rjanym koncerće ptačiny wokřewili, ale hižo wołaše nas dalša stacija našeho wulěta: Chrjebjanski Boži dom. Knjez sup. Albert swjećeše z nami serbske kemše. Swoje předowanje zložil wón na tekst z 2. lista na Korintiskich.

Po kemšach rozkładže nam člonka wosadneje rady,

kotrejež džěd a wowka běštaj hišće serbsce rěčaloj, stawizny rjaneho Božeho domu. W nětčišej podobje eksistuje wón hižo z lěta 1685. Poslednja serbska konfirmacija wotmě so w lěće 1920. Pišćelowu lujbu pyšitej rjanej serbskej hronje. Zajimawy je tež historiski kěrchow wokoło cyrkwy, hdžež su rownišća hišće ze 17. lětstotka. W Chrjebi je swójčas z fararjom był nan sławneho Hendricha Božidara Wjele, kiž je jako serbski krajinowy rysowar tež w Kawkazu molował. Tež załožer našeho časopisa Pomhaj Bóh, Friedrich Selle, je někak 10 lět w Chrjebi jako farar skutkował.

Dale podachmy so do Rěčic nad Bělým Šepcom. Tam nastawa zajimawy muzej pod hołym njebjom. Nastajeja so tam kładžite twarjenja znowa, kiž su so zdžěla we wokolnych holanskich wsach dla wuhloweje jamy w Rychwałdže dyrbjeli sportorhač. Po jednym z bliskich hatow ma cyłe tute muzejowe sydlišćo swoje mjeno („Erlichtowy dwór“). Zhonichmy tež, kajki wuznam je w dawnych časach za tutu wokolinu měla tak mjenowana bruna ruda abo bryla (Raseneisen- erz), kiž hodžeše so wužiwać za wudobywanje železa.

Z Rěčicy wjedžeše nas čara do najwuchodnišeje cyrkwy Němskeje, do Zadźěla.

Zadźěl leži južnje najwuchodnišeho města Němskeje, mjenujcy Rózborka. W Zadźělu rozložil nam tamniši farar krasne freski w cyrkwi. W Zhorjelcu podachmy so na awtodróhu w směru na Budyšin. Z woknom hladajo wokřewjachmy so přeco zaso na rjanej nalětnjej krajinje – wuhlad na wonej njeźěli běše nimoměry dobry. Zdaleka widžachmy, zo je na Sněžce woprawdže hišće sněh, mjeztym zo nam runje- won zyma njebě. Wěsta atrakcija při jězby na awtodróze běše přejězd přez nowy tunl, kiž je tuchwilu najdlěši awtodróhowy tunl w Němskej.

Wječornu nutrnosc mějachmy w Křišowje. Na kěrchowje při tamnišej cyrkwi je wulke rownišćo za wjace hač 200 wojakow, kotřiž su hišće w poslednich tydženjach druheje swětoweje wojny swoje žiwjenje woprowac dyrbjeli. Tule za nas tajki rjany mejski džeń – tamle tedy telko bědy ...!

Křišow běše poslednja stacija lětušeje jězby Serbskeho busa. Organizowało běše ju Serbske ewangelske towarstwo. Z wulkej angažowanoscju běštaj ju wosebje Handrij a Měrcin Wirth pripravili. Jimaja knjezej Měrcinej Šenkej słuša za rjane dožiwjenja naš wutrobny džak.

Irena Šerakowa

Zaposłane

Luby psijašel Jurij Bržzan! Z wjelikeju radosću som Twoje smužki pod titulom „Wuprawa do Delnjeje Łužicy“ cytał (PB č. 4/2000). Ja se žiwam, až Twojo spomnješe hyšći tak derje žěła, až možoš slědk glědaš do lěta 1934. Až psi mnjo njejo se „Alzheimer“ hyšći zagnězdźił, možoš z toho poznaš, až Twoje reminiscence wudospoňnim. Som drje wo poł lěta staršy wot Tebje, ale romany pisaš slabosci dla južo njamogu.

Naš tencajšny wulět do Dolnjeje Łužyce jo se po mom zdašu tak zachopił: Dwa gymnaziasta z Dolnjeje Łužyce (Stopic Fryco z Myšyna w Błotach a ja) stej we wjelikich proznych lěta 1934 pšebywalej w Gornej Łužycy a tam woglědalej mjazy drugimi do dr. Cyžojc w Budyšinje, do Wjelic w Bukecach (z jeju golcom smej dlužko balo kopatej!) a teke farar Mjerwa jo z nama radnu chyłu se rozgranjał. Smej zajšlej do Nawkojc w Radworju, do Eiseltajc w Lejnje, do Donatajc w Chrosćicach, do Nowakajc w Njehornju. Měrcin

Nowak njejo mě cuzy był, dokulaž jo drje južo w lěse 1931 w Gołynku wu mojeju starješej se nasniđał. Naju „wjednik“ po Wašom kraju jo był bratš Měrcin Pfuhand z Koporc.

Mej smej se radowatej dla žywego Serbstwa wu tych „hajakow“ – pšedewšym teke dla jich gospodliwosci. Kak psijašelnje su naju wuwitali wu Eiseltajc a bogaše nasešili!

Ale na końcu smej musalej zasej domoj (pšedewšym ja dla bliskeje maturoj). Toš smej hyšći do kontakta psišlej z Gerhardom Wirthom. Won jo měl swoje starosci dla wašogo wulěta do Błotow. „To se derje psigožijo, až

Wej stej hyšći how. My trjebamy ‚wjednika‘ do Dolnjeje Łužyce. Njamožotej Wej nas (nic za nos wozyš, ale) derje do Błotow dowjasć?“

Fryco a ja smej tencas južo žedne raze bylej po kolasu (pozdzej z motorskim „Zündapp“!) wu bratšow a sošow wokoło Budyšyna a smej tu drogu derje znalej. Abo by wy sami do Dešna namakali?

Dwě wěcy kšěl hyšći psistajši:

1. Pšed někotarymi lětami som jaden wobrazk toho wulěta mojomu dobremu psijašelu knězu fararju Kilankuju pokazal z pšašanim: Kotary jo Alojs Andricki? Won jo był mēnjecy, až won njamožo tam Alojsa poznaš.

Serbske młodostne 1934 na wulěse w Dolnej Łužycy
Foto: priwatny

2. Wy sćo nawłos wobglědowali situaciju fararja Šwjelje. Som ako gymnaziast cesto k njomu jězdźił. Nejlēpjej jo było, gaž som jogo nadejšel w gumnje ze špodu žělajucego. Tam smej moglej se njemolonej w maminej rěcy rozgranjaš. Ale gaž som jogo za pisańskim blidom trjeřil, som pšeccej dejal „kšajžu“ powědaš, aby ta ženska nic nještjela resp. rozměla. Teke mě jo won cesto do rady dawał: „Njebjeř sebje žednu nimsku ženskulu!“

Dosć wo tencajšnem wulěse młodych Serbow! Chto jo žinsa hyšći žywy wot teje kupki? Stopic Fryco jo se pod końc wojny sam zastěšil, dokulaž njejo kšěl žywy Sowjetam do rukowu padnuš.

Pšipodla gronjone: 1934 jo nimska mložina južo w hitlerskej uniformje drogowala – serbska njejo taku uniformu žednje měla!

Wony woglěd do Gorneje Łužyce jo był mjaznik w mom žywjenju: wot toho casa som njepšestawajucy wosobinske kontakty do Gornych Serbow wužaržował.

Wjele dobrego

Twoj Herbert Nowak-Drjowkojski

Budyšin: Wokrjesna synoda

Pjatk, 17. měrcy, nawječor wotmě so nalětnja synoda. Jeje tema bě „Mjez nowym započatkom a tradiciju – naše wosady na spočatku noweho lěttysaca“.

Předsyda synody Roland Förster zahaji schadźowanje z nutrnosću. Hłowny přednošk mēješe sup. Pappai. Džěleše jón do wósom dypkow: ● situacija našeje towaršnosće na kóncu 20. lěstotka ● We čim tča přičiny za tute wuwice? ● wuspěšne formy wosadneho žiwjenja zdžeržec a za nowymi pytač ● Boža služba – srjedžišćo wosady ● Zastaranje sobustawow – dosaha to hižo? ● Zwotkel přińdu naši wosadni? ● Sto budže z našimi konfirmandami? ● Wobno-

wjenje wosadow je hakle móžno, hdyž smy sebi našeho nadawka wěšći.

Wuchadžejo ze situacije našeje towaršnosće zwěšći sup. Pappai, zo pytaja ludžo po jara rozdžělnych pučach za zmysłom žiwjenja a zo wjetšina hižo nima zańč křescansku wučbu. Młodzi na pobrachuje husto w našich wosadach. Přičinu za tute wuwice widži mjez druhim w tym, zo stej dwě diktaturje na tym džěłaj, křescanstwo nabok stłócić, a zo ma přez to ateizm hižo tradiciju w našim kraju. Dyrbimy pak so tež prašec, hač su formy našeho wosadneho žiwjenja tajke, zo bychy młodzi w cyrkwi wostali abo so k njej namakali. Dale mamy

so prašec, hač smy w tajkim duchu žiwi, zo druhich přeswědčimy, a hač zamóžemy jim něšto posředkować wo wěrje. Wažne je, zo smy jako starši našim džěćom z přikładom. Załoženje ewangeliskich šulow je jara dobry krok a wšeje podpěry hódne. Najwažniše pak je, zo smy sami hłuboko wo tym přeswědčeni, zo trjebaja towaršnosć a ludy Jezusa, potajkim puć w lubosci a wěrnosti, kiž wjedže k lěpšemu a wupjelnenemu žiwjenju.

Šulska wjednica knjeni Löpeltowa rozprawješe wo džěle w ewangeliskej šuli w Husce. Přeprosy na šulski swjedžen wot 8. do 10. septembra. Z Wósporsko-Kotečanskeje a Bukečanskeje wosady, kotrejž slušatej nětko

do Budyskeje eforije, sljšachmyskrótka něšto wo wosadnym žiwjenju. Partnerska eforija w Tansaniji je so podžakowala za dotalnu podpěru a prosyła wo pomoc za twar třěchi noweho mlyna. Namjetowaše so, wužiwać počahi našich misionarow do Papua-Neuguineje za dalše partnerske džěło. Dale rozprawješe so wo zwjeselacej akciji ProChrist w Póckowach.

Wobzamknnychmy lětuši hospodarski plan za Budyšku eforiju. Dokelž budže lětsa wo někak 30 000 hr mjenje dochodow, nadžijamy so, zo dóstanjemy trěbnych 25 000 hr za Husčansku šulu a 5 000 hr za Pomhaj Bóh přidatnje z Drježdžan.

Da-li Bóh, změjemy 4. nowembra nazymsku synodu w Budyšinje. *Handrij Wirth*

Chowanje w Mnišoncu

Na małym, ale jara rjenje za-położenym kěrchowje w Mnišoncu rozžoňowachu so priwuzni, kiž běchu ze zdalenyh a blišich kónčin Němskeje sem přijeli, a něhdze 20 wjesňanow wot Elfriedy Rau, rodzeneje Raussendorfec, kiž je wot swojeho naroda hač do 1990 w Mnišoncu bydliła a skutkowała.

Elfrieda běše najmlódša dźowka sławneje serbskeje swójby Awgusta Raussendorfa (1864–1943) a Marje rodź. Rychtarjec (1866–1950), kiž je w Małych Bobolcach w léce 1888 załožiła firmu za twar ratarskich mašinow. Awgust Raussendorf měješe třoch synow a tři dźowki. Syn Herman je firmu w dwacetyh lětach přewzał a spochi powjetšił. W léce 1945 bu wuswojony a twornja wot Rusow demontowana. Po wójnje mjenoowaše so twornja „Postup – Žnjenske mašiny“. W léce 1988 spominaše „Kombinat Postup“ na stoty jubilej tradicije w Džěžnikach, džensa so tu jenož hišće džěle za syntomlócawy produkuj.

Elfrieda Rau, kiž je poslednje džesać lět pola swojeje dźowki w Aue bydliła, je 16.11.1999 wysoku starobu 91 lět woswjećić směła a je nětko 12. měrca 2000 po krótkej chorosći měrnje wusnyła. Při jeje marach žarowachu džowce z Aue a sakskeho Neustadta a synaj z Hannovera a Stuttgarta. Wona zawostaji dale 8 wnucow, 7 prawnučow a jednoho bratra, Kurta Raussendorfa, kiž bydli 90lětny w Kölnje. Z Düsseldorfa běše na pohrjeb mjez druhim přijel sotrowc Günter Benad (80 lět), jenički syn Arnošta Bjenady z Mnišonca a Emy rodź. Raussendorfec, jeničkeje z tych šěsć Raussendorfec džěći, kiž je so na Serba wudała. Günter Benad pak je jenož w Zapadnej Němskej žiwy był a serbsčinu dospołnje (hač na serbske zelenje) zabył.

Farar Langa z Budestec zložil pohrjebne předowanje na Jezusowe słowa z ewangelija swj. Jana 16,33: „Na swěće maće česnosť; ale bu džěle dobreje nadžije, ja sym

Raussendorfec historiski statok w Małych Bobolcach

Foto: prywatne

swět přewinył.“ W krótkich słowach spomni na žiwjenje zemrěteje. Wuchodźiwši ludowu šulu, hdzež wuknješe serbsčinu pola wyšeho wučerja Arnošta Frajšlaga, bě dwě léce na wobchodnej šuli w Budyšinje a dalšej léce na šuli za domjacnosť w Ochranowje. Po tym džělaše w staršiskej fabrice. 1929 wuda so na Herberta Raua (1901–1972) z Aue w Rudnych horach. Natwarištaj sej drjewjanu chěžu w Mnišoncu. 1990 přesydlil so Elfrieda Rau do Aue k džowce. Nětko je so wona do domizny nawróćila.

Jeje muž Herbert Rau běše diplomowy inženjer a džělaše w 50tyh a 60tyh lětach jako hłowny technologa w kombinacie „Postup“ w Neu-

stadće. Jako rentnar je w druhej połojcy 60tyh lět na wšě 60 do 70 pučnikow za wjeski w gmejnje Hornja Hórka z drjewa rězbaril a zdžěla sam nastajił; serbske pučniki rězbarič pak je wotpokazał. Wjace hač połojca jeho pučnikow džensa hišće steji a je wobnowjena.

W 60tyh hač do spočatka 70tyh lět je Elfrieda Rau hromadže ze swojej staršej sotru Emu Bjenadzinej z Domowinjanami Hornjeje Hórki prawidlownje na serbske předstajenje NSLDž do Budyšina jězdžiła. Serbja položichu jej na row kwěćel ze serbskimi bantami: „Twoji serbscy přeceljo“ a „Spi w měrje“.

Helmut Gros

Na wopominanje

Foto: Serbski kulturny archiv

Před džesać lětami zemrě dr. phil. habil. Frido Mětsk. Narodženy 1916 w Anna-bergu, bě wón w mlodyh lětach serbsce nawuknył a swoje žiwjenske džělo po-

swjećil Serbam. Njezapomnite wostanu lěta jeho direktorstwa na Serbskej wyšej šuli w Budyšinje. Njeje šulu jenož organizatorisce nastajił, ale tež na serbski duch w njej džiwal. Njezachodne zaslužby zdoby sej jako serbski wědomostnik a archiwar w Inštituće za serbski ludospyt w Budyšinje. Na nimoměry bohate wuslědki jeho džěla smědža džensniši a přichodni slědžerjo nawjazac. Frido Mětsk wostanje njezapomnjeny w Serbach. T.M.

Serbska konfirmacija

Na serbskich kemšach dnja 7. meje w Budyskej Michalskej cyrkwi konfirměrowaše sup. Albert Floriana Gruhla (nalěwo) a Benjamina Wirtha. Wobaj staj z Budyšina a chodžitaj na Serbski gymnazij. Dwě léce staj so na serbskej pačerskej wučbje pola sup. Alberta na konfirmaciju přihotowaljo. Foto: T. Malinkowa

Jutrowničku rano zahe je wosada Wochozy/Hamor přeni króc přeprósyla do Sprjowjanskeje cyrkwički na woswjećenje zrowastaća. Swjatočnu nutrnošć w hotowaše fararka Christa Schröder zhrmodnje z młodzinu a z Klětnjanskimi dujerjemi. Zdobom wulkři wona młodostneho Phillipa Mihana z Hamora.

Tekst a foto: E. Bigonowa

Powěsće

Hory. Zelenyštwórtk měješe Wojerowski farar Joachim Nagel na Patokec zahrodze dwurěčnu nutrnošć. Wobdžěli so wjac hač 70 wosadnych z Hór a wokolnych wsow. Serbske a němske spěwanje nawjedowachu Slepjanske kantorki.

Bošecy. Čichi pjatk wječor a jutrowničku rano wotmě so tu – kaž kóžde lěto – zaso jutrowne spěwanje. Na nim wobdžělichu so wjesnjenjo

wšěch generacijow. Dujerjo spěwanje přewodžachu.

Slepo. W nocy na jutrowničku spěwaše sydom Slepjanskich kantorkow serbske jutrowne kěrlušy při třićeći statokach w Rownom, Slepom a Džewinje. Jutrowne spěwanje zakónčichu rano na spěwnych ławkach w Rownom. Po tym zaspěwachu hišće na nutrnošći w kapałce na Rownjanskim pohřebnišću.

Cerkwica. Jutrowničku su w ewangelskej wosadze w Cerkwicy pola Lubnjowa třeći króc křižerjo po puću byli. Wobdžěli so na 30 jěcharkow a jěcharjow. Po dopołdnišich kemšach je jich farar wužohnował a jim křiž a cyrkwinu chorhoj přepodał. Na zažnym popołdnu so procesion po nimale štyrjoch hodzinach jěchanja po wosadnych wsach domoj wróci. Křižerski naložk je wosada Cerkwica 1998 wožiwiła. Nawjaza z tym na tradiciju z katolskich časow, kotraž je po reformaciji wokoło lěta 1600 zašla.

Budyšin. We wosom serbskich katolskich wosadach jěchaše jutrowničku w dzejewje procesionach dohromady 1 610 křižerjow. Bě

jich trinaće wjac hač loni.

Picnjo. Druhe lětuše delnjoserbske kemše swjećeše před Juro Frahnow jutrownu pónđzelu dopołdnja w Picnjanskej cyrkwi. Mjez nimale sto kemšerjemi bě pječ Serbowkow w narodnej drasće. Telewizijnej staciji ORB z Braniborskeje a BBC z Jendźelskeje stej Božu službu filmowali.

Choćebuz. Čłonojo džěloweje skupiny „Serbska namša“ prihotuja wudaće nowych delnjoserbskich spěwarskich. W nich budu wotčišćane liturgija, na 340 kěrlušow a na 60 ludowych spěwow. Spěwarske wuńdu w Ludowym nakładnistwje Domowina najskeje klětu

w nalěcu. Dotal wužiwa so na delnjoserbskich kemšach spěwarske z Dešna z lěta 1915.

Horni Wujezd. Sobotu po jutrach woswjeći so 200lětny jubilej položenja zakładneho kamjenja tudyšeje cyrkwe. Jako hosći móžeše farar Blumenstein powitać něhdyšeho wosadneho fararja Raschu, Wotrowskeho fararja dr. Kilanka a Budyskeho měšćanostu Schramma. Kemšam přizamkny so wosadny swjedžen na farskej zahrodze.

Dary

W aprylu je so darilo za Serbsku superintendenturu 50 hr.

Bóh žohnuj dar a darićela!

Přeprósujemy

01.06. – Bože spěće

9.30 hodź. dwurěčne kemše w Malešecach z wotkryćom noweje tafle při kěrchowje (farar Malink/farar Neumann)

04.06. – 6. njeđzela po jutrach

10.00 hodź. kemše z křićeńcu w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnošć w rozhłosu (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

05.06. – pónđzela

14.30 hodź. wosadne popołdne we Wuježku pola Wósporka (sup. Albert)

12.06. – 2. dzeń swjatkow

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

17.06. – sobota

15.00 hodź. wosadne popołdne w Drježdžanach (sup. Albert)

18.06. – Swjata Trojica

11.45 hodź. nutrnošć w rozhłosu (farar Malink)

24.06. – sobota

14.00 hodź. wosadne popołdne w Klětnom (sup. Albert)